

Ellen de Visser:

A gyógyító beteg. Orvosok és ápolók története

Scolar Kiadó, Budapest, 2020

Ez a címe annak a tanulságos könyvnek, amelyből megtudjuk, mennyire más világ Hollandia, holott az is Európa része. Ez jutott eszembe először, amikor arról olvastam, hogy a testét tetoválassal borító ápoló a festéke belekevertette nagyapja és nagyanyja hamvait is. Elgondolkodtató a felfogásunktól eltérő, az orvos-beteg világába átszűrődő különféle viselkedésmód, de a számunkra elképzelhetetlen eutanázia gyakorlata is. A továbbiakban néhány példa a könyvből a leírtak alátámasztására.

Az *eutanázia* Hollandiában mindennapi jelenség, ez egyértelműen kívülraglik az idevonatkozó írásokból. Az orvosi segédlettel történő elhalálozást ([ön]gyilkosságot?) 2002-ben tették legálissá, csak egy nyilatkozatot kell aláírni. A könyvben ábrázolt esetek alapján – az orvosi eskünket megszegő magatartáson túl – feltűnő, hogy aki kéri rá az engedélyt, az gyakorlatilag meg is kapja, kortól és betegségtől függetlenül.

A beteg dolga mindössze annyi, hogy bejelenti a kórházban: „Szeretnék eutanáziát.” Az egyik történetben az volt a kívánság, hogy otthon történjen mindez: „A kertben ült, bevette az altatót, segítettek neki meginni az utolsó pohár bort. Édesanyja átölelte.” Az utcáskoron várakozott a mentő az intenzív terápiás orvossal. Beszállították a kórházba, ahol megtörtént az átültetendő öt szerv kivétele. A mi erkölcsi álláspontunk szerint a reménytelennek tűnő helyzetekben sem szabad lemondani a kezelésről, mert a betegek kis hányada még kilátástalan esetekben is visszatérhet az életbe.

Hazai, de akár német viszonyokból kiindulva meglepett az orvos és beteg viszonyában a tekintély elmosódása, ami az orvos keresztnéven szólításában és a kölcsönös tegezésben nyilvánul meg. Az orvos sok esetben többet mutat meg önmagából, mint azt a körülmények megkívánják, kitárulkozik magánéletéről. Elfogadhatatlannak tartom, amikor például a beteg odaszól az orvosának: „Kösz az üzenetet, Joost.”

Szerénytelennek, sőt nagyképűnek hatnak az olyan kiszólások, hogy az „én osztályom”, az „én kórházam”, „szakorvosokból álló csapattal” vagy „a kórházamban dolgozó belgyógyászok” stb. Mennyivel másként hangzana, ha csak „királyi többes”-ben beszélnének: a mi osztályunkon, a mi kórházunkban. Nincs félreértés, nem az illetők magánkórházáról van szó. Ez a fajta viselkedés minden bizonnyal korunk énközpontúságára vezethető vissza.

A könyv alcímének azt is adhatnánk, hogy *Tanuljunk hibáinkból*. A legtöbb, saját tapasztalásból származó, valóban az életből vett példa csaknem mindegyike elkövetett hibán, mulasztáson alapul. Mára sajnos kivesztek a korábban még gyakorolt *klinikopatológiai konferenciák* (MM – *morbidity and mortality*). Ezekre a rendezvényekre megbeszélhették az elkövetett hibákat és tévedéseket, melyekből igen sokat lehetett tanulni. A könyvből megkapjuk ezt a lehetőséget, de csak azok, akik olvasják.

Szomorú, hogy okulásra csaknem mindig a beteg halála ad alkalmat. Ezekben az esetekben a szakmai döntés nyomán következett be a tragikus vég, amely kellő meg-

fontossággal megelőzhető lett volna. Mindazonáltal értékelendő a nyílt bevallás, a bűnbánat. Mentségül arra hivatkoznak, hogy betartották a „protokollt” (megborzongok, ha ezt az idegen szót hallom!), vagyis az irányelveket, szépen „kipipálták” a listákat, miközben a beteg elveszett.

Kikerülhetetlen a kérdés: mennyire kell tartani magunkat a bizonyítékokon alapuló orvosláshoz, de akár csak az *irányelvekhez* is, hiszen mind többen bírálóan állnak hozzá? A kritika szerint a bizonyítékokon alapuló adatok a mennyiségük révén mára átláthatatlanná váltak, így ma már nem adott az információk egyértelműsége, jelentősége. A jelenlegi bírálatok az egyensúlyából kimozdult, bizonyítékokon alapuló medicina helyes útra terelését szolgálják: nem lehet öncélú, hanem kizárólag a beteget kell szolgálnia. Ennek módja: valódi klinikai ítélőképesség, a beteg különleges szempontjainak (helyzetének) figyelembevétele és az ő érdekeinek megfelelő közös döntés. Az írásos ajánlásoktól való eltéréshez nyilván kellő tapasztalatra, józan orvosi ítéletre és bátorságra van szükség, fel kell ismerni, hogy a szabályozások ne korlátozzanak bennünket.

Némely fordítói, stílusbeli kifejezés nem válik a magyar orvosi nyelv dicsőségére. „Megcsináltatta a húszhetes ultrahangot” – az ultrahangnak nincsen kora; „Csináltattam egy hasi ultrahangot” – legfeljebb ultrahangos vizsgálatot; a legszebb: „megultrahangoztam”. Idézet: „Erős antibiotikumot kapott” – nincs sem gyenge, sem erős antibiotikum! Számtalan helyen áll: „teherbe esik”, „terhes anya” stb. Egy anyának a gyerek soha nem teher, hanem ajándék. Az anya lehet várandós, viselő, (más)állapot, lehet áldott állapotban. A hibás anyanyelvi fordulatokról itt most nem írok. Utánajártam: a fordító bár „doktor”, de nem orvos, hanem jogász. Rossz választás volt a kiadó részéről, az utóbbi hibák egy része nyilvánvalóan erre vezethető vissza.

Ajánlom a könyvet, sokat lehet belőle tanulni, nemcsak laikusoknak, de nekünk, orvosoknak is. Becsülendő a megszólalók őszintesége, a maguk által kialakított, életre szóló következtetés.

Gaál Csaba dr.